

SİGORTA SÖZLEŞMESİNİN TEMEL KAVRAMLARI

a. Sigorta Sözleşmesi/Police (policy): Sigorta şirketi ile sigorta ettiren arasındaki anlaşmanın yazılı ve yasal kanıtıdır.

Türk Ticaret Kanunu'na göre poliçenin üzerinde bulunması gereken bilgiler şunlardır:

- Sigorta şirketinin, sigorta ettirenin ve varsa sigortadan faydalanan kimsenin adı ve soyadı veya ticaret ünvanı ve ikametgahları,

- Sigortanın konusu
- Sigortacının üstüne aldığı risklerle bunların başlayacağı ve son bulacağı an,
- Sigorta bedeli
- Primin tutarı ile ödeme zamanı ve yeri
- Sigortacının üstüne aldığı risklerin hakiki mahiyetlerini tamamen tayine yarayacak bütün haller,
- Düzenlenme tarihi

b. Sigorta Ettiren (policy holder): Bir sigorta sözleşmesinin kurucu taraflarından biri olup, sigorta şirketinden sigorta güvencesini satın alan kişi demektir.

c. Sigortalı (insured): Sigorta sözleşmesi ile teminat sunulan taraftır. Böylelikle, sigorta sözleşmesinin bir tarafı olarak teminat kapsamındaki risklerden birinin gerçekleşmesi neticesinde oluşan hasarın sigorta şirketinden tazmin edilmesi için talepte bulunmaya yasal olarak hakkı bulunan kişidir.

d. Lehdar (beneficiary): Sigortadan faydalanan kişidir. Lehdar, sigorta sözleşmesine taraf olmamakla birlikte lehine sigorta sözleşmesi yapılan ve riskin gerçekleşmesi halinde kural olarak sigorta tazminatını sigortacıdan isteme hakkına sahip olan gerçek ya da tüzel kişilerdir.

e. Sigorta Şirketi (insurer): Sigorta ettiren tarafından ödenen belirli bir miktar prim karşılığında sigortalıya ya da tazminattan yararlanacağı belirtilmiş olan kişiye, sözleşmede belirtilen riskin gerçekleşmesi durumunda tazminat ödemeyi taahhüt eden tüzel kişidir. Ülkemizdeki yasal düzenlemeye göre sigorta şirketleri anonim şirket ya da kooperatif olarak kurulabilmektedir.

f. Mutabakatlı Police (valued policy): Tam ziya halinde sigorta şirketi tarafından ödenecek olan bedel konusunda sigorta sözleşmesinin taraflarının anlaşmış (mutabık) olduğu sigorta sözleşmesidir. Mutabakatlı poliçe daha çok tekne ve nakliyat sigortalarında sık olarak kullanılmaktadır.

g. Sigorta Bedeli (sum insured): Teminat kapsamındaki bir riskin gerçekleşmesi durumunda, sigorta şirketinin ödemekle yükümlü olduğu, sigorta sözleşmesinde belirtilen ve tazminata esas oluşturan azami bedeldir.

Sigorta bedeli, sigorta konusunun hasar anındaki piyasa değeri olabileceği gibi sigorta şirketi ile sigortalının karar vereceği herhangi bir miktar da olabilir.

Sigorta Bedeli = Sigorta Değeri → İDEAL DURUM

Sigorta Bedeli > Sigorta Değeri → AŞKIN SİGORTA

Sigorta Bedeli < Sigorta Değeri → EKSİK SİGORTA

h. Sigorta Süresi (insurance period): Sigorta şirketinin teminat kapsamındaki risklerden dolayı meydana gelmesi olası hasarlara ilişkin sorumluluklarının devam ettiği süredir.

i. Sigorta Başlangıç Tarihi (attachment date): Sigorta sözleşmesinin geçerli olduğu zaman dilimini işaret eder.

j. Sigortanın Sona Ermesi (expiry date): Bir sigorta sözleşmesi aşağıdaki durumlardan birinin varlığı halinde sona erer.

- Sigorta süresinin bitmesiyle
- Taraflardan birinin sözleşmede öngörülen bazı şartları yerine getirmemesinden doğan fesih haliyle
- Sigorta ettirenin kendi iradesiyle
- Sigorta şirketinin, sözleşmeye konu riskin ağırlaşması nedeniyle sözleşmeyi tek taraflı feshetmesiyle
- Kimi sigorta branşlarında ise riskin gerçekleşmesiyle

k. Sigorta Konusu (subject matter of insurance): Sahibi olan kişi için mali kayba konu olabilecek menfaatlerdir. Bunlar üç temel sınıflandırma altında özetlenebilir:

- Taşınır ya da taşınmaz bir mal
- Yasal bir hakkın kaybedilmesine veya yasal bir sorumluluk doğmasına neden olabilecek herhangi bir olay
- Ölüm ya da yaralanma halinde kişinin kendisi veya diğer kişiler için parasal kayıplara neden olabilecek bir hayat

l. Teminat (coverage): Sigorta sözleşmesi ile teminat altına alınan riskin gerçekleşmesi durumunda, sigorta şirketinin genel şartlar ve poliçe şartları çerçevesinde ödemeyi taahhüt ettiği meblağdır.

m. Prim (premium): Sigorta şirketinin vermiş olduğu teminata karşılık olarak, sigorta ettiren tarafından ödenen parasal değerdir.

n. Genel Şartlar (general conditions): Sigorta sözleşmesinde açıkça yer alan ve teminat kapsamı, istisna edilen haller, hasar süreci, sigortalı ile sigorta şirketinin görev ve yükümlülükleri, anlaşmazlık halinde uygulanabilecek hükümler gibi sigorta ürününün içinde yer aldığı sigorta branşının esaslarını içeren koşullardır.

o. Özel Şartlar (particular conditions): Genel şartlara aykırı olmamak kaydıyla teminatın genişletilmesi, daraltılması gibi konuları düzenleyen koşullardır.

p. Kloz (clause) Sigorta sözleşmesine ekli olan özel şart olup sözleşme sınırlarını düzenler.

q. Paket Poliçe (package policy): Birden çok teminatı bir arada sunan sigorta sözleşmesidir.

r. Tenzili Muafiyet (deductible): Tenzili muafiyet içeren sigorta sözleşmelerine göre eğer sözleşme ile teminat kapsamına alınmış bir hasar gerçekleşir ise söz konusu hasarın belli bir miktarı sigortalı tarafından karşılanır. Bu miktar sigorta bedelinin veya hasarın belli bir yüzdesi veya sabit bir bedel olabilir.

s. Entegral Muafiyet (franchise): Tıpkı tenzili muafiyet gibi hasarın belli bir miktarının sigortalı tarafından yüklenilmesini ifade eder. Ancak entegral muafiyette, hasarın muafiyet miktarının üstünde kaldığı durumlarda hasarın tamamından sigorta şirketi sorumludur.

SİGORTA ARACILARI

Sigorta şirketi ile sigortalı olacak kişi arasında yer alan ve bilgi verip satışı sağlayan kişi veya kurumlardır.

- Acente

Sigorta şirketi namına faaliyette bulunan (o şirketi temsil eden), gerçek veya tüzel kişi olarak kurulan istihsal organlarıdır. Kuruluş esaslarınca yetkili veya yetkisiz olarak çalışır.

Yetkili Acente

Sigortalı/sigorta ettirenden teklifi alan, bu bilgilerle poliçeyi düzenleyerek primini tahsil etme yetkisi bulunan, düzenlediği belgeleri noterce onaylanmış kanuni deftere kaydeden ve bu belgelerden tahakkuk eden vergileri, ilgili yerlere yatıran acentedir.

Yetkisiz Acente

Sigortalı/sigorta ettirenden teklifi alıp, sigortacıya ileterek, sigorta anlaşmasının yapılmasına aracılık eden acentedir. Yetkili acentenin diğer yükümlülükleri bu tip acenteler için geçerli değildir.

- Prodükör

Belli bir sigorta şirketine bağlı olmayan, muhtelif sigorta branşlarında sigorta olmak isteyenleri bilgilendirerek poliçenin hazırlanmasında aracılık eden gerçek veya tüzel kişidir. Acente sigortacının tarafındayken, prodükör sigortalının tarafındadır.

- Sigorta Eksperi

Sigorta edilen riskin gerçekleşmesi sonucunda ortaya çıkan kayıp ve hasarların miktarının nedenlerini ve niteliklerini belirleyen ve Hazine Müsteşarlığı'ndan aldıkları belgeler ile kendi yönetmelikleri çerçevesinde çalışan gerçek veya tüzel kişilerdir.

- Reasürans

Sigorta şirketlerinin teminat verdiği risklerde, sigorta değerlerinin yüksekliği veya büyük hasarların aynı zamana gelebilme ihtimalleri, sigorta şirketlerinin hasar ödemelerinde zorlanmalarına neden olabilir. Kendi sermayeleri, ihtiyatları, öz varlıkları ile karşılayamayacakları büyük hasar ödemeleri için sigorta şirketleri de kendilerini sigorta ettirirler. Bu işleme reasürans denir. Böylece şirketler riskin bir kısmını kendi üzerlerinde tutup, geri kalan kısmını başka sigorta şirketlerine devreder. Reasürans işlemlerinde riski bu şekilde devreden şirkete sedan, devir alan şirkete ise reasürör denir. Sedan şirketin kendi üzerinde tuttuğu kısma konservasyon, reasüröre devrettiği kısma sesyon denir. Reasürör şirket de kendisini sigortalama ihtiyacı duyarak, devraldığı riskin bir bölümünü tekrar devrettiğinde, bu işleme retrosesyon denir.

- Koasürans

Bir rizikonun birden fazla şirket tarafından, ortaklaşa teminata alınmasıdır.

SİGORTANIN TEMEL PRENSİPLERİ

1. Sigortalanabilir Menfaat: Sigortalanabilir menfaat, hasara uğranması halinde sigortalıyı maddi veya manevi kayba uğratma potansiyeli olan ve sigorta sözleşmesi ile parasal bir değer olarak ifade edilebilir bir çıkar demektir. Sigortalanabilir menfaat, can, mal veya sorumluluk olabilir.

Türk Ticaret Kanunu da sigortalanan mal ile sigortalı arasında parasal ve yasal bir menfaat ilişkisi olmasına işaret eder.

Aşağıdaki durumlarda sigortalanabilir menfaat söz konusudur:

- Sigorta konusu olacak menfaat, riskin gerçekleşmesi durumunda sigortalının maddi ya da manevi bir zarara uğratır yapıda olmalıdır.
- Sigortalanabilir menfaat yasal ve ahlaki olmalıdır.
- Sigortalı, sigortalanan malın sahibi olmak zorunda değildir; sigorta konusu üzerine menfaatinin bulunması yeterlidir.

2. Azami İyi Niyet: Sigorta sözleşmesinin oluşturulması esnasında hem sigortalı hem de sigorta şirketi açısından geçerli olan ortak nokta, karşı tarafın vermiş olduğu bilgiye güvenmek durumunda olmalarıdır. Taraflardan birinin iyi niyetli olmaması nedeniyle diğer tarafa gerçek olmayan bilgi vermesi ya da bir takım bilgileri gizlemesi, karşı tarafı yanıltarak istemediği bir sözleşmeye girmesini sağlayabilir. Böyle bir durum, azami iyi niyet prensibinin ihlali olup, karşı tarafa sözleşmenin feshi hakkını verebilmektedir.

3. Tazminat: Tazminat miktarı sigorta bedelini, yani teminat kapsamındaki bir riskin gerçekleşmesi halinde sigortacının ödemekle yükümlü olduğu ve poliçede belirtilen tazminata esas oluşturan azami bedeli aşamaz. Bu da tazminat prensibini oluşturur. Tazminat prensibindeki temel düşünce, sigortalının sigorta şirketinden alacağı tazminat ile zenginleşmemesidir.

4. Rücu Prensibi: Sigortalının uğradığı zararda eğer üçüncü kişilerin kusuru varsa, sigorta şirketi sigortalısına zararı ödedikten sonra, kusurlu taraftan kusuru oranında bu hasarı talep (rücu) eder. Böylelikle sigortalı hem sigorta şirketinden hem de kendisine zarar veren kusurlu taraftan tazminat alarak, haksız kazanç sağlamamış olur. Burada sigorta şirketi sigortalısının talep edebileceği tazminatı almak üzere sigortalısının yerine geçerek, onun yetkilerini kendi devraldığından bu prensip "Halefiyet Prensibi" olarak da ifade edilmektedir.

5. Hasara Katılım: Kimi durumlarda, sigorta konusu olan menfaat, aynı tehlikelere karşı, aynı sigorta dönemi içerisinde birden fazla sigorta şirketi tarafından sigortalanabilir. Sigortacılıkta buna müşterek sigorta ya da koasürans (coinsurance) denilmektedir. Eğer koasürans konusu risk gerçekleşirse, sigorta şirketleri koasürans sözleşmesindeki payları oranında tazminat ödemesi yapar.

6. Yakın Neden: Yakın neden, bir hasarın meydana gelmesine sebebiyet veren en etkili bir diğer deyişle hakim nedendir. Bu prensibe göre, hasara yol açan nedenin sigorta sözleşmesi ile güvence altına alınmış olması gerekmektedir.